GALYNA ANDREJTSIV

Příběh mého života

(PŘEPIS částí ROZHOVORU)

1. Dětství na Ukrajině a cesta k psychologii

Narodila jsem se na Ukrajině a vyrůstala v malé obci Bolechiv. Moje dětství vypadalo úplně jinak než dnešní doba – neměli jsme mobilní telefony ani sociální sítě. Naše psychologie byla ulice, tam jsme se hráli a komunikovali mezi sebou. Naše dětská parta držela pevně při sobě. Stavěli jsme si v lese vlastní domečky, kam jsme z domova nosili nejrůznější věci (rodičům pak v domácnosti občas chyběly i konvice), u ohniště jsme opékali klobásy a brambory. Když šel člověk do lesa, musel si cestu dobře zapamatovat, protože neměl v kapse telefon s navigací. Přátelství mezi námi byla hluboká a opravdová, nebylo to tak, že komunikuješ jenom na sociálních sítích a toho člověka skoro neznáš.

Z dětství mám krásnou vzpomínku na to, když rodiče postavili nový dům v místě, kde jsem bydlela. Přijeli jsme do nového domu a já jsem konečně měla svůj vlastní pokoj a nový prostor, kde jsme se mohli hrát. Co mi ale v dětství chybělo, bylo cestování. Tehdy se moc necestovalo a já jsem to v té době ani nevnímala. Můj manžel se narodil na Krymu a vyprávěl mi, jak byl jako malý každé léto u moře u babičky. Já jsem na Krymu nikdy nebyla a k moři jsem se poprvé dostala až na vysoké škole. Hodně času jsem trávila v dětských táborech a u babičky. Babičku jsem měla strašně ráda, často mi nahrazovala maminku. Učila mě, jak se mám chovat k lidem a jak žít – takové ty obyčejné věci, o kterých máma moc nemluvila.

Maminka byla hodně přísná. Říkala jsem si tehdy, že nikdy v životě nechci být jako maminka. Chci, aby dcera ve mně viděla přítele, na kterého se může vždycky obrátit a vidět, že jsem na její straně, ať udělá cokoli – že má vždycky někoho, kdo ji podpoří. Nejhůř jsem nesla tresty kolem přátelství – když jsem měla narozeniny, nemohla jsem

si pozvat své kamarády, ale maminka pozvala ty, které chtěla ona. Nebo když ke mně přišli kamarádi a máma to neviděla, dostala jsem pak velké gantry a všichni museli odskákat pryč. Tatínek byl moc fajn, ale na maminku neměl a nedokázal ji udolat. Maminka později zemřela na rakovinu, tatínek ještě žije.

Po dokončení desetileté základní školy jsem odešla studovat na Prekarpatskou univerzitu Vasyla Stefanyka do Ivano-Frankivska. Nejdříve jsem se přihlásila na pedagogiku, a když na univerzitě otevřeli novou fakultu psychologie, okamžitě jsem se přidala. Psychologie mě nesmírně bavila a chtěla jsem se věnovat dětem. Během studií jsem potkala svého prvního manžela a narodila se nám dcera Julie. Bydleli jsme s manželem na vysokoškolské koleji a i s malým dítětem se mi podařilo úspěšně obhájit diplomovou práci a školu dokončit.

Později jsem dostala nabídku pracovat jako dětská psycholožka na nově otevřeném lyceu. Pan ředitel byl velmi inovativní a chtěl mít v týmu psychologa, jenže v 90. letech většina lidí vůbec netušila, co tato profese obnáší. Starší učitelé mě považovali téměř za „šarlatánku" a tvrdili, že na děti platí jen přísnost. Stejně náročná byla komunikace s rodiči – když jsem si je zavolala kvůli problémům jejich dětí, dívali se na mě s nedůvěrou a říkali, že sami nejlépe vědí, jak mají své děti vychovávat. Devadesátá léta byla ekonomicky velmi těžká; za práci psycholožky byl mizerný plat, a navíc nám mzdu často nevypláceli i dva či tři měsíce. Abych rodinu uživila, vedla jsem k tomu ještě semináře z managementu a na lyceu jsem dělala DJku – organizovala jsem pro žáky hudební večery a diskotéky v klubu na lyceu.

Na lyceu mi jako mladé začínající učitelce dali na starosti tu nejproblematičtější třídu. Byli v ní kluci i holky a zpočátku mnou jako téměř stejně starou holkou pohrdali. Využila jsem však své psychologické znalosti: našla jsem si cestu k hlavnímu „alfa" vůdci skupiny. Spřátelili jsme se a on pak sám dohlížel na to, aby ve třídě i na našich akcích panoval klid, nikdo nedělal potíže a nenosil alkohol. Z obávané třídy se stal skvělý kolektiv.

2. Odchod do České republiky a nový začátek

Po rozvodu s prvním manželem jsem potřebovala odříznout minulost a začít znovu. Bývalý manžel mě totiž neustále vyhledával a pronásledoval. V roce 1998 jsem se proto rozhodla odjet na čas do České republiky za známými do Českého Krumlova. Dcera ze začátku zůstala na Ukrajině, protože jsem nechtěla riskovat, dokud nebudu vědět, jaké podmínky mě čekají.

Začátky v Českém Krumlově byly nesmírně těžké. Měla jsem obrovský stesk po domově a po dceři. I když je Krumlov nádherné město, ze začátku jsem si jeho krásu vůbec neužívala. Styděla jsem se mluvit česky, protože jsem se bála, že udělám chybu nebo řeknu něco špatně. Zlom nastal až ve chvíli, kdy jsem se s českými přáteli uvolnila v klubu – dala jsem si pár panáků, strach ze mě spadl a čeština se rozmluvila. V Krumlově jsem pracovala jako barmanka na diskotéce.

Lidé v Českém Krumlově byli velice přátelští a vstřícní, nikdy jsem se tam nesetkala s diskriminací, byl to ráj. Krumlov tehdy nebyl tak přeplněný turisty jako dnes, všichni se znali a společně jsme sedávali na náměstí u vína. Když jsem šla do kavárny, hned mě zdravili: „Ahoj Gali, co si dáš dneska?" Občas mě sice pobavily dotazy, zda na Ukrajině ještě bydlíme v zemljankách, ale když jsem jim ukázala fotky našeho rodinného domu, překvapeně zjišťovali, že se tam žije úplně stejně jako u nás (a dům rodičů byl dokonce lepší než ten jejich). Nejela jsem do Česka vydělávat peníze, ale udělat životní rozhodnutí a posunout se dál, aby mně i dceři bylo líp.

Po necelém roce jsem věděla, že v Česku chci zůstat, a v roce 1999 jsem se přestěhovala do Prahy. Následně jsem přivezla i svou tehdy šestiletou dceru. Julie chtěla jít moc se mnou; bylo jí jedno kam, hlavně když budeme spolu. Usadily jsme se v podkrovním bytě v Praze-Modřanech. Abych jí nový domov co nejvíce zútulnila, vymalovala jsem jí pokoj postavičkami z Aladina, kterého milovala, a na strop jsem nalepila svítící hvězdičky. Julie byla nadšená. Nastoupila do první třídy a měla obrovské štěstí na skvělou paní učitelku, která s ní zůstávala po škole a doučovala ji češtinu, takže se jazyk naučila velmi rychle.

Jazyk jsem si ze začátku osvojovala hlavně z knížek a sledováním televize – chodila jsem do parku se slovníkem a doma koukala na staré české černobílé filmy z 30. let.

V Praze jsem získala práci v obchodě s baletními potřebami značky Grishko. Firma, kterou založil Ukrajinec, patří mezi světovou špičku v dodávání baletního oblečení, obuvi a divadelních kostýmů. Pracovala jsem tam celkem 10 let – postupně jsem se vypracovala z asistentky na vedoucí prodejny a vyřizovala jsem velké zakázky pro divadla i konzervatoře. V roce 2011 jsem se rozhodla odejít. Práce v obchodě už mi nedávala možnost osobního růstu a já jsem potřebovala dělat věci, které mají hlubší smysl a pomáhají lidem. Nastoupila jsem proto do neziskového sektoru (Ukrajinsko-evropská perspektiva).

3. Osobní život, rodina a cesta za sny

Můj osobní život prošel několika etapami. Můj první manžel na Ukrajině bohužel zemřel přirozenou smrtí v době, kdy bylo dceři sedm let. Moje druhé manželství netrvalo dlouho.

Svého třetího, současného manžela jsem poznala v Praze během dobrovolnické pomoci při událostech na Majdanu. Chodil k nám do skladu pomáhat s oblečením a materiálem. Já jsem si ho zpočátku kvůli obrovskému shonu a neustálému telefonování s vojáky a dobrovolníky vůbec nevšímala, ale on se nevzdal a dal mi najevo své city. Na začátku náš vztah prošel zkouškou v nájemním bytě přímo u Karlova mostu v Karmelické ulici poblíž Pražského Jezulátka. Byl to nádherný byt s atmosférou 18. století a tichým zeleným dvorem; majitel si nás vybral právě proto, že sympatizoval s Ukrajinou. Bydleli jsme tam zhruba dva roky.

Po dvou letech jsme hledali vlastní bydlení. Protože byty v Praze byly extrémně drahé, koupili jsme velký dům (360 m²) se zahradou a lesem na Kolínsku, k pozemku patřila i orná půda s tisíci japonskými topoly. Tyto stromy sice rychle rostou, ale extrémně vysušují půdu a hoří až příliš rychle, proto jsme je postupně ručně vytrhávali. Můj svalnatý manžel je chodil vytrhávat. Přemýšleli jsme, co dál, a rozhodli se na pozemku založit farmu a pěstovat kanadské borůvky.

Moje dcera Julie po střední škole nastoupila na Karlovu univerzitu, kde studovala historii evropské kultury a umění. Studium ji však zklamalo, protože se tam podle ní o samotné kultuře a umění mluvilo málo, a tak se rozhodla školu opustit. Jako matka jsem její rozhodnutí respektovala – setrvávat u něčeho, co člověka nebaví, nikam

nevede. Julie si prošla obdobím brigád a rozchodu s partnerem. Můj manžel (programátor) jí tehdy doporučil, aby zkusila IT a software testing. Udělala si kurzy, práce z domova ji chytla a postupně se vypracovala. Protože toužila po změně a cestování, žila postupně ve Španělsku, Itálii, Německu a nakonec se usadila ve Francii. Splnila si tak svůj dětský sen o životě v Paříži, kde dnes spokojeně žije, pracuje a tancuje argentinské tango.

V Česku se mi moc líbí, ale v zimě mi strašně moc schází slunce, mám ráda slunce. Rádi jezdíme na Kanárské ostrovy (například na Tenerife), líbí se nám tamní podnebí a možnost cestovat i trajektem nebo letecky mezi ostrovy. Možná časem přesídlím někam do teplejšího kraje, kde bude více slunce.

4. Protesty na Majdanu a počátky konfliktu (2014–2022)

I když jsem žila v České republice, srdcem jsem zůstávala na Ukrajině. Situaci v mé rodné zemi silně ovlivňovala éra 90. let i vláda Viktora Janukovyče. Devadesátá léta na Ukrajině připomínala „divoký západ" – regiony ovládaly kriminální klány, které vybíraly od podnikatelů a firem výpalné (rentu), docházelo k vyřizování účtů a lidé mizeli. Janukovyč vyšel z tohoto prostředí. Později jako prezident mstil své politické oponenty, z nichž mnozí museli utéct do zahraničí. V naší neziskové organizaci jsme těmto pronásledovaným ukrajinským osobnostem pomáhali vyřizovat v Česku azyl a upozorňovali na bezpráví.

Zlomový moment nastal na přelomu let 2013 a 2014 během protestů na kyjevském Majdanu. Janukovyč odmítl podepsat asociační dohodu s Evropskou unií a chtěl Ukrajinu vrátit pod vliv Ruska. Do ulic vyšli nejprve studenti a mladí lidé, na které režim poslal brutalitu.

V Česku jsme ihned zareagovali. Společně s českými politiky (velmi nám pomáhal například pan Jaromír Štětina) jsme založili sbírku SOS Pomoc lidem na Majdanu přežít. Od majitelů prostoru u Hlavního nádraží v Opletalově ulici jsme získali zdarma dvě garáže. Lidská solidarita byla neuvěřitelná – Češi nosili neustále obrovské množství pomoci. V kanceláři a skladu jsem pracovala od 7 ráno do 10 do večera. Češi situaci prožívali s námi; v noci sledovali živé vysílání z Majdanu a psali mi zprávy, jestli

bude policie útočit a zda mají demonstranti jakoukoliv obranu. Z Česka jsme posílali na Ukrajinu stavební helmy, štíty i ochranné pomůcky.

Když Janukovyč utekl, cítila jsem v kanceláři obrovskou úlevu a vítězství, ale zároveň obrovskou bolest a pláč kvůli desítkám usmrcených demonstrantů. Radost z vítězství však trvala jen chvíli. Hned poté Rusko anektovalo Krym a rozpoutalo boje na Donbasu za pomoci neoznačených vojáků („zelených mužíčků"). Na východě Ukrajiny docházelo k únosům a vraždám starostů i aktivistů.

Válka pro nás nezačala až v roce 2022, ale už v roce 2014. My jsme s tou válkou žili celou dobu. Armáda tehdy neměla vůbec nic – vojáci šli do boje doslova v teniskách (konverskách), bez zbraní a vybavení, protože v éře Janukovyče a Sovětského svazu se všechno rozkradlo nebo vyvezlo. Začali jsme okamžitě organizovat pomoc pro vojáky: lidé kupovali ze svého helmy, neprůstřelné vesty, vojenské boty i oblečení. Ukrajina se v té době bránila sama bez výraznější pomoci Evropy. Bylo neskutečné, jak jsme to vůbec dokázali vydržet a že Rusko tehdy neobsadilo celou zemi.

5. Celoplošná invaze, zachráněné děti a víra ve spravedlivý mír

Vypuknutí plnohodnotné ruské invaze v únoru 2022 pro mě nebylo překvapením, ale vyvrcholením dlouholeté agrese. Kdyby západní svět zasáhl rozhodně už na samém počátku v roce 2014, konflikt nemusel dojít tak daleko. Rusko však dostalo čas vyrobit zbraně, nabrat sílu a rozšířit válku na celé území. Ruská propaganda funguje silně. Dnes má téměř každá rodina někoho na frontě – válčí i můj bratr. Válka zasáhla i naše nejbližší spolupracovníky, například manažerka našeho mládežnického centra ztratila ve válce tatínka, jehož jednotce jsme rovněž pomáhali.

Naše pomoc se za ty roky posunula: dnes už neposíláme oblečení či potraviny, ale kupujeme techniku, která zachraňuje životy – drony, generátory, Starlinky a napájecí systémy. V Praze provozujeme Ukrajinské centrum a mládežnické centrum Hub Nusle v Táborské ulici, které jsme zrekonstruovali pro mladé lidi z Ukrajiny, aby zde měli bezpečné místo a podporu.

V rámci své dobrovolnické činnosti se intenzivně věnuji také pomoci ukrajinským dětem. Podílím se na složitém a proměnlivém procesu, jehož cílem je dostat ukrajinské děti z okupovaných území – ať už legální cestou, nebo jejich výměnou. Pokud by tyto děti na okupovaných územích zůstaly nebo byly uneseny do Ruska, ruský režim by z nich časem vychoval vojáky a přinutil je bojovat proti vlastní zemi. Nedávno se skupina dětí, které jsem přivezla z Ukrajiny, zúčastnila v Česku vzpomínkové akce k invazi a měla možnost setkat se i s českým prezidentem. Přesný počet zachráněných dětí se nedá jednoduše vyčíslit, protože jde o neustálý a velmi rizikový cyklus, ale právě v této práci vidím ten největší smysl.

V běžném pracovním dni v Praze řeším administrativu, porady s kolegyněmi, podepisování smluv, jednání a projektové zprávy. Ve volném čase ráda čtu – čtu české i psychologické knížky, detektivky od Jo Nesbøho nebo fantasy. Ráda se podívám i na akční filmy a Marvelovky. Z dětství mám nejraději knihu Malý princ.

Často dostávám otázku, zda si přeji mír. Mír si přeje každý, ale ne za cenu ztráty území a svobody. Mír, při kterém by část Ukrajiny zůstala Rusku, by byl jen pauzou k tomu, aby Rusko nabralo síly a za pár let zaútočilo znovu.

Jediný smysluplný a spravedlivý mír nastane tehdy, až Rusko opustí celé teritorium Ukrajiny, vrátí se za své hranice a umožní Ukrajině žít v demokracii a svobodě. Za klíčové považuji svobodu, demokracii a právo Ukrajiny rozhodovat o vlastní budoucnosti.

Motto:

„Kdo – když ne ty,

Kdy – když ne teď.“